

УДК 346.3:656.6:346.64

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.10>

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ СКАСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ДЛЯ ДОГОВОРУ МОРСЬКОГО АГЕНТУВАННЯ

Цюприк В.І.,
*аспірант Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*
ORCID: 0000-0002-4768-3529
e-mail: volodymyrtsyupryk@gmail.com

Цюприк В.І. Правові наслідки скасування Господарського кодексу України для договору морського агентування.

Стаття присвячена аналізу впливу скасування Господарського кодексу України на регулювання договору морського агентування – правового інституту, що використовується у сфері торговельного мореплавства. У чинному регулюванні морське агентування охоплюється лише фрагментарними положеннями Кодексу торговельного мореплавства України, тоді як основні норми, що визначають агентські правовідносини, містились у Господарському кодексі України, зокрема у розділі про комерційне посередництво. Скасування цього кодексу без відповідного перенесення зазначених положень у інші нормативні акти створює прогалину у договірному регулюванні, що стосується вимог до форми договору, інформування сторін, розмежування повноважень, а також відповідальності агента. У статті розглянуто відмінності між агентським договором, договором доручення та комерційним представництвом, зокрема щодо правової природи, змісту повноважень та меж відповідальності. Проаналізовано судову практику, що підтверджує відокремлення морського агентування від інших форм договірних відносин, та наявну практику укладення спрощених форм договорів морського агентування шляхом номінацій. Окрема увага приділена питанню правового вакууму, який може виникнути внаслідок формальної відсутності в законодавстві термінів «агент», «агентування», «агентський договір», що ускладнить як укладення нових договорів, так і правозастосування. На основі аналізу положень Цивільного кодексу України та міжнародних стандартів, зокрема Типового договору морського агентування, запропоновано внести зміни до Кодексу торговельного мореплавства України. Ці зміни мають включати окремі положення, які раніше були закріплені у Господарському кодексі України, з урахуванням сучасних потреб судновласників, агентів і портових операторів. Таке оновлення дозволить усунути прогалини, забезпечити однозначність регулювання та зберегти сталість договірної практики у сфері морського агентування. Автор підкреслює, що збереження чітких законодавчих норм необхідне не лише для внутрішнього правопорядку, але й для забезпечення передбачуваності та привабливості української юрисдикції для міжнародних учасників морських перевезень.

Ключові слова: морське агентування; агентський договір; комерційне представництво; договір доручення; Господарський кодекс України; Кодекс торговельного мореплавства України; агентська діяльність; регулювання договірних відносин.

Tsiupryk V.I. Legal consequences of the repeal of the Commercial Code of Ukraine for maritime agency contracts.

The article analyzes the consequences of repealing the Commercial Code of Ukraine for the legal regulation of maritime agency contracts – a specific legal instrument used in commercial maritime operations. The current regulation of maritime agencies in Ukraine is limited to a few provisions within the Merchant Shipping Code of Ukraine, while most substantive norms concerning agency relationships were set out in the Commercial Code, particularly the chapter on commercial intermediation. With the repeal of this code, and without a legal substitute, a regulatory gap emerges concerning contractual form, agent obligations, powers of representation, and liability. The article outlines distinctions between

agency contracts, mandate contracts, and commercial representation, focusing on legal nature, scope of authority, and regulatory mechanisms. Judicial practice of the Supreme Court is reviewed, confirming that maritime agency contracts are treated as a separate legal construct, not reducible to other types of civil agreements. The article also examines the widespread practice of using simplified contracts in the form of nominations, where only essential service parameters are specified. Attention is drawn to the risk of a legal vacuum caused by the absence of the terms “agent,” “agency,” and “agency contract” in the current civil legislation, which may complicate both the drafting and enforcement of such contracts. Based on the analysis of the Civil Code of Ukraine and international models such as the Standard Liner Agency Agreement, the article proposes concrete amendments to the Merchant Shipping Code. These include incorporating previously applicable rules from the Commercial Code and aligning them with the practical needs of shipowners, agents, and port service providers. The objective is to restore regulatory clarity, ensure consistent contractual practices, and reduce the risk of legal disputes. The article concludes that a failure to introduce such legal norms could undermine both domestic legal certainty and Ukraine’s reliability as a jurisdiction for international maritime stakeholders. The proposed legal update is positioned as a necessary response to preserve legal continuity and enable stable development in the maritime sector after the repeal of the Commercial Code.

Key words: maritime agency; agency contract; commercial representation; commission contract; Commercial Code of Ukraine; Merchant Shipping Code of Ukraine; agency activity; contractual regulation.

Постановка проблеми. Договір морського агентування традиційно регулювався в Україні нормами Кодексу торговельного мореплавства України (далі – КТМУ) у поєднанні з положеннями Господарського кодексу України (далі – ГКУ), які визначали загальні засади агентських відносин. Сам КТМУ містить лише фрагментарне регулювання морського агентування, зокрема не надає визначення цього виду договору та не встановлює його загальних правових ознак. У зв’язку зі скасуванням ГКУ, яке набере чинності 28 серпня 2025 року, виникає суттєва правова прогалина у сфері договірної регулювання морського агентування. Цивільний кодекс України (далі – ЦКУ), на який теоретично можуть покладатися сторони у нових умовах, не містить спеціальних положень щодо агентських договорів або комерційного посередництва. Інститут комерційного представництва, передбачений ЦКУ, за своєю природою та обсягом регулювання не є тотожним агентським відносинам і не здатен повністю замінити правове регулювання морського агентування.

Враховуючи, що морське агентування є специфічною діяльністю у сфері міжнародного торговельного мореплавства, правова визначеність у цій сфері має особливе значення як для забезпечення стабільної договірної практики, так і для дотримання міжнародних стандартів. Відсутність чітких норм може створити проблеми у правозастосуванні та призвести до ускладнень при укладенні та виконанні договорів морського агентування, особливо в умовах широкого використання спрощених форм договорів (заяв-номінацій) у практиці морського бізнесу.

У таких умовах постає необхідність перегляду та оновлення законодавчого регулювання договору морського агентування з метою усунення правової невизначеності, що виникла у зв’язку зі скасуванням ГКУ, та забезпечення відповідності національного правового порядку міжнародним стандартам і діловій практиці у сфері морського агентування.

У процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові та спеціально-юридичні **методи**: формально-логічний метод – для аналізу нормативних положень чинного законодавства; системно-структурний метод – для з’ясування взаємозв’язків між інститутами агентського договору, комерційного представництва та договору доручення; порівняльно-правовий метод – для зіставлення норм національного законодавства з положеннями міжнародних стандартів (зокрема FONASBA Standard Liner Agency Agreement); аналіз судової практики – для виявлення актуальних тенденцій правозастосування у сфері морського агентування в умовах скасування ГКУ.

Метою даного дослідження є аналіз правових наслідків скасування положень ГКУ для регулювання договору морського агентування, виявлення прогалин у чинному законодавстві та формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання морського агентування у КТМУ з урахуванням міжнародних стандартів і практичних потреб учасників договірних відносин у сфері торговельного мореплавства.

Стан опрацювання проблематики. Правове регулювання агентських відносин у цивільному й господарському праві України є предметом дослідження низки науковців. У межах загальної те-

орії агентського договору, його співвідношення з інститутами представництва та договору доручення ґрунтовні напрацювання представлені у працях В.В. Цюри, В.В. Резнікової, Р.В. Колосова. Зокрема, досліджено особливості правового статусу агента, відмінності між посередницькими та представницькими правовідносинами, а також проблеми правозастосування у сфері агентських договорів.

Окрема увага у науковій літературі приділялася і специфічним питанням морського агентування як особливого виду агентських відносин. Цій тематиці присвячено роботи О.О. Кукшинової, О.С. Савич, Н.М. Сергєєвої, у яких проаналізовано правовий статус морського агента, особливості договірної конструкції морського агентування, застосування міжнародних стандартів та практика укладення договорів у сфері торговельного мореплавства.

Водночас питання правових наслідків скасування Господарського кодексу України для регулювання договору морського агентування, а також перспектив оновлення правового регулювання цього інституту на основі положень ЦКУ та КТМУ, на сьогодні не було предметом системного наукового аналізу. Відсутність досліджень з цього питання пояснюється його новизною, оскільки зазначені законодавчі зміни лише набирають чинності. У зв'язку з цим порушена у даній статті проблематика потребує ґрунтовного правового дослідження з урахуванням міжнародної практики та вимог правової визначеності у сфері морського агентування.

Виклад основного матеріалу. КТМУ як спеціалізований кодифікований акт у господарській галузі торговельного мореплавства певною мірою залежав від ГКУ як більш загального та основного акта законодавства у сфері господарювання. Зокрема, норми КТМУ [1] в частині регулювання відносин морського агентування значною мірою спиралися на норми Глави 31 «Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання» [2]. Так, КТМУ навіть не містить визначення договору морського агентування, а лише згадує певні його особливості у ст. 116 КТМУ, визначає права та обов'язки сторін у ст.ст. 117 та 118 та підстави для його припинення у ст. 119 КТМУ. В усьому іншому договір морського агентування регулювався нормами про агентський договір з ГКУ, що підтверджується, зокрема, позицією Державної податкової служби України в індивідуальній податковій консультації від 19.07.2022 № 1099/ППК/99-00-21-03-02-06 [3] та індивідуальній податковій консультації від 22.07.2022 № 1124/ППК/99-00-21-03-02-06 [4], де договір морського агентування контролюючі органи розглядали як агентський договір, а не договір доручення чи інший договір, передбачений ЦКУ. Враховуючи, що КТМУ «використовував» для цього норми ГКУ, відтепер у зв'язку зі скасуванням ГКУ Законом України від 09.01.2025 № 4196-IX «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період», що відбудеться 28.08.2025, виникає правова невизначеність щодо регулювання договору морського агентування в КТМУ. Вищенаведеним законом в частині інституту агентування не передбачено жодних норм на заміну, у зв'язку з чим саме поняття «агентування» на перший погляд може опинитися поза межами нормативного регулювання.

При цьому, варто зазначити, що агентування як передбачене законом явище, нікуди не зникне, адже, по-перше, воно залишається у КТМУ у вигляді договору морського агентування. По-друге, агентська діяльність залишається у КВЕД щодо реклами, страхування, туризму та продажу нерухомості (КВЕД 66.22, 68.31, 73.11, 79.1, тощо). По-третє, агентські договори залишаються у податковому законодавстві, зокрема у визначенні господарської діяльності за пунктом 14.1.36. частини 1.36. статті 36 Податкового кодексу України По-четверте, з 1 січня 2025 року було введено в дію розділ XII «Реалізація страхових та перестрахових продуктів» Закону України «Про страхування», яким передбачено новий удосконалений інститут страхових агентів, що дещо суперечить підходу по скасуванню агентування разом із втратою чинності ГКУ, враховуючи, що у Верховній Раді України законопроекти по страховим агентам та по скасуванню ГКУ розглядалися приблизно в один час. В цьому ми бачаємо певну непослідовність законодавця, який скасовуючи загальні положення про інститут агентування в ГКУ, не запропонував фактично нічого натомість, водночас розширивши сферу застосування саме агентських договорів у страхуванні.

У наведеній ситуації для регулювання загальних положень про агентування, залишаються лише положення ЦКУ, який не містить ні поняття «комерційне посередництво», ні «агентів» та «агентування». Умовно найближчими до агентування є інститут комерційного представництва. Так, зокрема, Касаційний господарський суд у Постанові від 18.12.2018 у справі № 916/112/18 з-поміж норм ЦКУ про представництво та посередництво застосував лише ст. 243 «Комерційне представництво». Проте, навряд чи інституту комерційного представництва буде достатньо, щоб

заповнити законодавчий вакуум в інституті морського агентування, що утвориться від скасування ГКУ, оскільки комерційне представництво врегульовано лише ст. 243 ЦКУ, яка визначає лише те, що таке представництво: 1) здійснюється особою, яка постійно та самостійно виступає представником підприємців при укладенні ними договорів у сфері підприємницької діяльності; 2) представництво одночасно кількох сторін правочину допускається за згодою цих сторін та в інших випадках, встановлених законом; 3) повноваження представника можуть бути підтверджені письмовим договором між ним та особою, яку він представляє, або довіреністю; 4) його особливості в окремих сферах підприємницької діяльності встановлюються законом.

Цього вочевидь недостатньо, щоб замінити інститут агентського договору, передбачений ГКУ. Більше того, в науці звертається увага на нетотожність комерційного посередництва, яким є агентування, та комерційного представництва, що передбачене ЦКУ. Так, Цюра В.В. зазначає, що попри наявність спільних ознак посередництво та представництво як форми участі третіх осіб у правовідносинах ототожнювати немає підстав. Адже низка відмінних ознак свідчить про самостійний характер кожного з інститутів. До таких ознак у літературі відносять:

1) *ціль, які переслідують обидва інститути*. Представництво - це правовий спосіб, за допомогою якого особа, яку представляють безпосередньо, не беручи участі в правочині, а діючи через представника, набуває прав та виконує обов'язки щодо третіх осіб. Натомість при посередництві вчиняється більш широке коло фактичних (у ряді випадків також юридичних) дій щодо сприяння клієнтам у сфері господарювання (пошук контрагентів, вибір товарів, засобів доставки, у т.ч. укладення угод);

2) *предмет діяльності*. У випадку представництва предметом виступає одна або кілька юридичних дій, які вчиняються представником в інтересах та від імені принципала. Посередництво ж здійснюється підприємцями, які провадять таку професійну діяльність систематично та на оплатних засадах. Крім цього, посередницька діяльність завжди пов'язана із наданням відповідної послуги. Натомість представництво не завжди передбачає надання послуг (наприклад, у випадку представництва батьками інтересів дітей);

3) *характер та зміст діяльності*. Посередництво, на відміну від представництва, здійснюється на професійних засадах, і результатом такої діяльності є надання посередницької послуги. Натомість представництво не залежить від наявності у представника статусу суб'єкта підприємництва і виявляється не через діяльність такого представника, а через правовідношення, в межах якого правомірні юридичні дії безпосередньо впливають на права та обов'язки принципала;

4) *відплатність*. Представництво може здійснюватися як на оплатній, так і на безвідплатній основі; посередницька діяльність провадиться лише на оплатних засадах;

5) *представництво здійснюється від імені, за рахунок та в інтересах особи, яку представляють, а посередництво - як правило, від власного імені, хоча за рахунок та в інтересах третіх осіб*;

6) *підстава виникнення*. Посередництво завжди має договірну природу, в той час як підставою виникнення представництва, крім договору (або іншого правочину – наприклад, довіреності), можуть бути положення закону, адміністративні акти, рішення органів управління юридичною особою;

7) *зміст повноважень*. Посередник може бути уповноваженим на вчинення як фактичних, так і юридичних дій. Щодо представника, то зміст його повноважень може передбачати лише вчинення дій, які впливають на права та обов'язки принципала, тобто дій, що породжують юридичні наслідки [9].

Також, варто додати, що предмет агентування є дещо ширшим за власне комерційне представництво, адже діяльність агента не обмежується тільки процедурою укладення правочинів. Аналізуючи агентські правовідносини, можна говорити про діяльність агента, яка включає в себе обов'язки здійснювати дії юридичного та/або фактичного характеру, чого не можна сказати про відносини представництва. Наведені ознаки вказують на нетотожність понять “посередництва” та “представництва”, однак не можна заперечувати і спорідненість цих понять. Так, В.В. Резнікова, досліджуючи посередництво та представництво як суміжні правові категорії, виділила у своїй фундаментальній праці з питань посередництва такі їхні спільні ознаки: 1) обидва явища (посередництво і представництво) є сукупністю правовідносин; 2) ці правовідносини мають місце у сфері послуг (послуги – діяльність, корисний ефект якої не має уречевленого результату); 3) сутність цих правовідносин полягає в забезпеченні, створенні нових правових зв'язків між

різними особами за допомогою укладення угод та/або інших правомірних дій посередником або представником; 4) і представництво, і посередництво виникають переважно у сфері майнового обороту; 5) сутність відносин посередництва та представництва полягає в забезпеченні, створенні правових зв'язків між різними особами за допомогою укладення угод та здійснення правомірних (юридичних та/або фактичних) дій; 6) як представництво, так і посередництво є сукупністю дій, що здійснюються в чужих інтересах та за чужий рахунок [10, с. 73].

У зв'язку з вищезазначеним можна говорити про те, що посередництво та представництво (в тому числі комерційне) мають достатньо подібного, щоби застосувати положення про комерційне представництво до агентського договору, який є комерційним посередництвом згідно ГКУ. Це підтверджується правовою позицією Касаційного господарського суду у Постанові від 18.12.2018 у справі № 916/112/18. Проте, агентський договір, як і його підвид – морське агентування, є значно ширшим за лише представництво, адже охоплює також дії щодо інших дій фактичного та юридичного характеру, що не є представництвом.

Певною мірою договір морського агентування є подібним до договору доручення, адже так само договір доручення передбачає вчинення дій від імені та в інтересах довірителя, проте ці договори не можна назвати тотожними, про що свідчить, зокрема, позиція Касаційного господарського суду в Постанові від 13.07.2018 у справі № 916/2393/17 про те, що “укладений між сторонами договір містить умови, які притаманні договору доручення, договору морського агентування та договору надання послуг, тобто фактично є змішаним договором”. Вказане свідчить про розмежування Верховним Судом договору морського агентування від договорів доручення, адже лише різні види договорів можуть складати змішані договори. В іншому разі, Верховний Суд не міг констатувати змішану природу такого договору, а просто застосував би положення про доручення до договору морського агентування, як це робиться із загальними положеннями про агентські договори у ГКУ. Такий підхід відповідає позиції науковця Колосова Р.В. про те, що в праві України в якості самостійних договорів врегульовані договір доручення, договір комісії і агентський договір, при цьому жоден з них не виступає в якості загального для інших через те, що усі вони юридично рівні [11].

З іншого боку, варто звернути увагу на те, що на підставі ст. 679 ЦКУ [5] сторони не позбавлені можливості інкорпорувати у договір морського агентування ті умови, які їм необхідні, або, наприклад, навіть визначити в договорі умову про застосування до відносин між ними положень уже нечинного ГКУ, тому якщо сторони правильно пропишуть свій договір, для них не повинно бути жодних негативних правових наслідків від зазначеної правової невизначеності.

На практиці договори морського агентування укладають за спрощеною формою – судновласник повідомляє про укладений договір морського агента, в тому числі використовує номінацію-заявку[6], що визначає лише змінні параметри агентських відносин, таких як вид послуг, їх вартість, строк та найменування сторін. В усьому ж іншому сторони покладаються на закони та звичаї, у зв'язку з чим скасування норм ГКУ про агентський договір може негативно вплинути на них у такому разі.

Зокрема, у Постанові Касаційного господарського суду від 08.02.2022 у справі № 916/2364/20 розглядався випадок застосування номінацій, у яких Верховний Суд зробив правовий висновок, що “кожна номінація відносно надання послуг у галузі торгівельного мореплавства по суті є окремим договором морського агентування, який містить необхідні умови та діє протягом періоду перебування конкретно визначеного у ній судна у певному морському порту. У даному випадку термін дії кожного з тринадцяти укладених між сторонами у спрощений спосіб договорів морського агентування закінчується з настанням такої події, як завершення суднозаходу (відправлення судна з порту), оскільки у кожній номінації вказано про призначення відповідача морським агентом тільки по зазначеному у ній конкретному суднозаходу...” [7]. У зв'язку з цим, роль норм закону щодо договору морського агентування є суттєвою, а наслідки їх скасування можуть бути значними.

Відповідно до ч. 2 ст. 305 ГКУ у частині, не врегульованій нормативно-правовими актами, зазначеними у цій статті, до агентських відносин можуть застосовуватися відповідні положення Цивільного кодексу України, якими регулюються відносини доручення. Проте, подібного положення КТМУ не містить і з його скасуванням договір морського агентування юридично не буде прямо пов'язаний з договором доручення, визначеним ЦКУ.

Варто зазначити, що КТМУ є спеціальним актом у сфері торговельного мореплавства, специфіка якого пов'язана з особливістю торговельного мореплавства як міжнародної галузі, де взаємо-

діють юрисдикції різних держав та застосовуються колізійні прив'язки. Тому, часто одна сторона при виборі права для договору не забажає вибрати для застосування право України лише тому, що усі необхідні до застосування норми не зосереджені в одному акті, а розпорошені по різних, оскільки це збільшує ризики існування застосовних норм, про які стороні невідомо. У зв'язку з цим, на нашу думку, правильним шляхом усунення недоліків, що виникають у зв'язку зі скасуванням ГКУ у частині морського агентування, буде доповнення КТМУ новими положеннями про договір морського агентування на зміну тим, що незабаром втратять чинність. Натомість, не варто робити прямих прив'язок в КТМУ до норм ЦКУ про договір доручення, як це було в ч. 2 ст. 305 ГКУ, бо це ускладнить розуміння та застосування норм національного законодавства для представників іноземного бізнесу, що значною мірою присутні в торговельному мореплаванні, а також не відповідатиме підходу контролюючих органів та Верховного Суду (пункт 8.43 згаданої Постанови КГС від 08.02.2022 у справі № 916/2364/20) щодо розуміння морського агентування як агентського договору, а не договору доручення.

Якщо порівнювати норми ЦКУ та ГКУ з нормами КТМУ про морське агентування, то стає зрозуміло, що зі скасуванням ГКУ договір морського агентування “втратить” такі свої особливості як обов'язкова письмова форма договору (ч. 4 ст. 297 ГКУ), обов'язок комерційного агента обов'язково повідомляти свого довірителя про кожен випадок його посередництва в укладенні угод та про кожну укладену ним в інтересах цього суб'єкта угоду (ч. 1 ст. 298 ГКУ). Фактично буде знято законодавче обмеження, яке забороняло комерційному агенту укладати угоди від імені того, кого він представляє, стосовно себе особисто. Натомість морський агент як комерційний представник на підставі ч. 3 ст. 238 ЦКУ не буде обмежений законом у вчиненні правочину від імені особи, яку він представляє, у своїх інтересах.

Із законодавства зі скасуванням ГКУ також зникне застереження, що комерційний агент не гарантує суб'єкту, якого він представляє, виконання третіми особами зобов'язань за угодами, укладеними за його посередництва, якщо інше не передбачено договором. Більшість цих норм ГКУ певною мірою відображають зміст відповідних положень, закріплених у примірній формі договору морського агентування, опублікованої Федерацією національних асоціацій суднових брокерів і агентів [8] (надалі - “Форма”), що свідчить про міжнародне визнання таких умов та доцільність їх законодавчого закріплення. Так, застереженню про невідповідальність агента за дії третіх осіб кореспондує п. 3.04 Форми, відповідно до якого агент не несе відповідальності за недбалі дії або невиконання зобов'язань Субагента або Субпідрядника, окрім випадків, коли Агент не виявив належної обачності під час призначення та нагляду за таким Субагентом або Субпідрядником. Подібний до передбаченого ГКУ обов'язок інформування про операції в інтересах довірителя визначений у п. 3.12 та п. 3.29 Форми. Тому, відповідні положення ГКУ необхідно імплементувати у Главу 5 “Морське агентування” Розділу IV КТМУ, додавши туди положення про обов'язкову письмову форму договору морського агентування (в тому числі спрощену у вигляді заяв-номінацій) та інші вищезазначені положення про агентські договори з ГКУ, без яких, на нашу думку, регулювання договірних відносин морського агентування не буде повноцінним.

Висновки. Морське агентування не є повністю тотожним комерційному представництву та договору доручення, оскільки передбачає вчинення не лише юридичних, а й фактичних дій на користь довірителя професійним суб'єктом господарювання. Тому, скасування положень про агентський договір в Господарському кодексі України призведе до зникнення загальних положень, що підлягали застосуванню щодо договорів морського агентування, зокрема, таких як: 1) обов'язкова письмова форма договору; 2) обов'язок комерційного агента повідомляти свого довірителя про кожен випадок його посередництва в укладенні угод та про кожну укладену ним в інтересах цього суб'єкта угоду; 3) застереження, що комерційний агент не гарантує суб'єкту, якого він представляє, виконання третіми особами зобов'язань за угодами, укладеними за його посередництва.

Оскільки відповідні положення ГКУ відповідали примірній формі договору морського агентування, опублікованої Федерацією національних асоціацій суднових брокерів і агентів, а разом з нею - звичаям та діловій практиці торговельного мореплавання, їх доцільно імплементувати у Главу 5 “Морське агентування” Розділу IV КТМУ, додавши туди положення про обов'язкову письмову форму договору морського агентування (в тому числі спрощену у вигляді заяв-номінацій) та інші вищезазначені положення про агентські договори, без яких, регулювання договірних відносин морського агентування не буде повноцінним, та які втратять чинність із скасуванням

ГКУ Законом України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр> (дата звернення: 21.03.2025).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 21.03.2025).
3. Державна податкова служба України. Індивідуальна податкова консультація від 22.07.2022 № 1124/ПК/99-00-21-03-02-06. URL: <https://gb.expertus.com.ua/laws/26178> (дата звернення: 21.03.2025).
4. Державна податкова служба України. Індивідуальна податкова консультація від 19.07.2022 № 1099/ПК/99-00-21-03-02-06. URL: <https://gb.expertus.com.ua/laws/26190> (дата звернення: 21.03.2025).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 21.03.2025).
6. Карпова В. Рекомендації щодо оформлення договорів у сфері морських перевезень. Expertus. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/20584> (дата звернення: 21.03.2025).
7. Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду. Постанова від 08.02.2022 у справі № 916/2364/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320402> (дата звернення: 21.03.2025).
8. FONASBA. Standard Liner Agency Agreement. URL: https://www.fonasba.com/wp-content/uploads/2012/02/standard_liner_agency_agreement.pdf (дата звернення: 21.03.2025).
9. Цюра В.В. Представництво, посередництво, комісія та агентування: співвідношення правових понять. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 84–88. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/523095> (дата звернення: 08.06.2025).
10. Резнікова В.В. Правове регулювання посередництва у сфері господарювання (теоретичні аспекти): монографія / В.В. Резнікова; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Хмельниц. ун-т упр. та права. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. 706 с.
11. Колосов Р.В. Сучасні перспективи розвитку української моделі агентського договору. *Порівняльне право*. 2013. № 3-2/2013. С. 132–134.